

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Cdo/232/2022
Identifikačné číslo spisu:	1112201520
Dátum vydania rozhodnutia:	31.08.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Jozef Kolcun
Funkcia:	súdca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:1112201520.6

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu K. E. F., narodeného XX. L. XXXX, Č. C., T.-A., T., S. A. XXX, zastúpeného advokátskou kanceláriou advokátska kancelária agner & partners, s. r. o., Bratislava, Špitálska 10, IČO: 36 722 758, proti žalovanému Ústavu pamäti národa, Bratislava, Miletičova 19, IČO: 37 977 977, zastúpenému advokátom JUDr. Ing. Branislavom Pechom, PhD., Nitra, Piaristická 2, o ochranu osobnosti, vedenom na bývalom Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 16C/9/2012, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave zo 14. júna 2022 sp. zn. 5Co/290/2019 takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalovanému priznáva náhradu trov dovolacieho konania voči žalobcovi v plnom rozsahu.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava I (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 26. júna 2014 č. k. 16C/9/2012-440 určil, že žalobca je neoprávnene evidovaný v registračných protokoloch bývalej Štátnej bezpečnosti ako agent. Žalovanému uložil povinnosť uverejniť výrok tohto rozsudku na svojej internetovej stránke, a to do 3 dní odo dňa právoplatnosti tohto rozsudku, zároveň žalovanému uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi k rukám jeho právneho zástupcu JUDr. Vojtecha Agnera, náhradu trov konania vo výške 66 eur a trov právneho zastúpenia vo výške 646,71 eura, do 3 dní odo dňa právoplatnosti tohto rozsudku.

1.1. Súd prvej inštancie v odôvodnení uviedol, že z vykonaného dokazovania a po posúdení zistených skutočností dospel k záveru, že žalobca vedome nespolupracoval so Štátnou bezpečnosťou (ďalej len „ŠtB“), že nepodpísal záväzok k spolupráci, a teda, že nekonal tak, aby mohol byť evidovaný ako získaný spolupracovník bývalej ŠtB. Poznamenal, že v konaní sa vedomá spolupráca žalobcu s ŠtB nepreukázala, a to ani podpornými dokladmi predloženými žalovaným. Za nepreukázanú mal taktiež existenciu písomného záväzku žalobcu k spolupráci, podpísaním ktorého by sa podpisujúci zaviazal plniť stanovené úlohy a preberať záväzky z toho vyplývajúce, a ktorý by bol právnou skutočnosťou, bez ktorej by spolupráca nevznikla. Konštatoval, že v konaní sa nepreukázala ani akákoľvek činnosť žalobcu v súvislosti s údajným plnením uložených úloh, teda že by žalobca príslušníkom ŠtB vedome ako agent

poskytoval informácie. Z dôvodu, že súd prvej inštancie nemal vyššie uvedené za preukázané, žalobnému návrhu žalobcu vyhovel, nakoľko bez preukázania týchto podstatných okolností je evidencia žalobcu ako agenta v registračných protokoloch bývalej ŠtB neoprávnená. Zároveň v zmysle § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka uložil súd prvej inštancie žalovanému povinnosť uverejniť výrok tohto rozsudku na jeho internetovej stránke za účelom odstránenia následkov zásahu do osobnostných práv žalobcu. Skutkové zistenia vyplývajúce z vykonaného dokazovania považoval súd prvej inštancie za dostatočné pre posúdenie rozhodujúcich skutočností vzťahujúcich sa k meritu veci, a preto uzavrel, že nebolo potrebné nariaďovať ďalšie dokazovanie nad rozsah dôkaznej aktivity účastníkov konania [§ 120 ods. 1, 4 Občianskeho súdneho poriadku, účinného do 30. júna 2016, (ďalej len „O.s.p.“)]. Na záver dodal, že sa nestotožnil s tvrdením žalovaného, že spolupráca žalobcu s ŠtB bola preukázaná. Žalovaný tvrdil, že predložil súdu 12 zväzkov, ktoré presvedčivo dokumentujú pôsobenie žalobcu v štruktúrach ŠtB a že tieto potvrdzujú bez akejkoľvek relevantnej pochybnosti, že žalobca vedome a dobrovoľne spolupracoval s ŠtB, a teda bol ako agent vedený oprávnene. Z predložených dokumentov podľa žalovaného jednoznačne vyplýva, že žalobca bol tajným spolupracovníkom ŠtB ako agent, podpísal písomný záväzok k spolupráci a tento bol súčasťou zväzku, s operatívnym pracovníkom ŠtB sa žalobca stretol minimálne 17-krát a poskytoval informácie, ktoré boli vyhodnotené ako spoľahlivé a boli ďalej spravodajsky využité. Súd prvej inštancie uviedol, že je pravdou, že žalovaný predložil i časti iných zväzkov, a to zväzok s krycím menom U., R. (I.), Z., Y., X., M., F., W., V., H. a A., súd prvej inštancie konštatoval, že z predložených zväzkov vedomá spolupráca žalobcu s ŠtB preukázateľne nevyplyva. Žalovaný žiadnym spôsobom nepreukázal svoje tvrdenia, že žalobca podpísal písomný záväzok k spolupráci a vedome a dobrovoľne s ŠtB spolupracoval, čo bolo i dôvodom určenia neoprávnenej evidence žalobcu v registračných protokoloch. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p.

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“ alebo „krajský súd“) na odvolanie žalovaného rozsudkom (prvým v poradí) z 30. júna 2015 sp. zn. 5Co/635/2014 rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a žalovanému uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi náhradu trov odvolacieho konania vo výške 108,55 eura k rukám jeho právneho zástupcu, do troch dní od právoplatnosti tohto rozsudku.

2.1. Odvolací súd v odôvodnení rozhodnutia poukázal na účel zákona č. 553/2002 Z. z. o sprístupnení dokumentov o činnosti bezpečnostných zložiek štátu 1939 - 1989 a o založení Ústavu pamäti národa v znení neskorších predpisov [vyjadrený v preambule zákona (ďalej len „zákon č. 553/2002 Z. z.“)], účelom ktorého je okrem iného nepochybne i zverejnenie údajov o vykonávateľoch prenasledovania osôb a potlačania politických práv a slobôd prostredníctvom represívnych zložiek totalitného štátu. Poznamenal, že z toho však nemožno vyvodiť, že účelom tohto zákona je aj zverejňovanie údajov o osobách, ktoré fakticky boli touto represiou postihnuté tým, že boli neoprávnene evidované ako spolupracovníci bývalej ŠtB (v rozpore s vtedy platnými predpismi). Uviedol, že je pravdou, že žalovaný zoznamy spolupracovníkov bývalej ŠtB zverejňuje v rámci svojej zákonnej povinnosti bez toho, aby bol povinný overovať pravdivosť údajov obsiahnutých v dokumente a údajov zo zachovaných evidenčných pomôcok a za súčasnej právnej úpravy nemôže na evidencii nič meniť, to však neznamená, že dotknutej osobe nemôže byť poskytnutá ochrana súdnym rozhodnutím, pokiaľ neoprávnenosť jej evidence bola preukázaná. Odvolací súd zopakoval, že aj v prípadoch, keď k zásahu do osobnostných práv fyzickej osoby dochádza na základe okolností vylučujúcich protiprávnosť (plnenie zákonom uloženou povinnosťou, súhlas dotknutej osoby, výkon subjektívneho práva stanoveného zákonom), zostáva uskutočnený zásah oprávneným iba vtedy, ak sa stal primeraným spôsobom, a zároveň nie je v rozpore s takými oprávnenými záujmami fyzickej osoby, na ktorých je treba s ohľadom na zabezpečenie elementárnej úcty a dôstojnosti jej osobnosti za všetkých okolností bezpodmienečne zotrvať. Takouto okolnosťou je bezpochyby i skutočnosť, že údaj zverejňovaný o fyzickej osobe je pravdivý. K žalovaným namietanému nedostatku vecnej pasívnej legitímácie v spore poukázal aj odvolací súd na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 31. mája 2011 pod sp. zn. 6Cdo/83/2010 a rovnako na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v obdobnej právnej veci z 27. novembra 2009 sp. zn. 5Cdo/83/2008, z ktorých právneho názoru vychádzal. Mal preto za zrejmé, že nie je dôvodná námietka žalovaného, že mu v spore chýba pasívna vecná legitímácia a že za zásah do osobnostných práv žalobcu nezodpovedá z dôvodu, že zverejnením registračného protokolu na svojej internetovej stránke iba plnil povinnosť, ktorú mu ukladá zák. č. 553/2002 Z. z. Okrem toho odvolací súd poukázal na to, že vo svojich rozhodnutiach

v obdobných veciach konštantne vychádzal z toho, že Ústav pamäti národa je pasívne vecne legitímovaný v sporoch o ochranu osobnosti v prípadoch, kde k neoprávnenému zásahu do osobnostných práv došlo zverejnením registračného protokolu na internetovej stránke tohto ústavu (napr. rozsudky odvolacieho súdu sp. zn. 5Co/144/2006 a sp. zn. 6Co/13/2007). Odvolací súd tak konštatoval, že v danom prípade (keď predmetom konania je okrem určenia, že žalobca je neoprávnené evidovaný v materiáloch bývalej ŠtB aj uloženie povinnosti žalovanému zverejniť výrok tohto rozsudku na svojej internetovej stránke) je týmto vymedzená pasívna vecná legitímácia len označeného žalovaného v spore. Odvolací súd ďalej poznamenal, že súd prvej inštancie mal k dispozícii rozsiahly spisový materiál, obsahujúci listinné doklady a tieto existujúce listinné dôkazy aj podrobne vyhodnotil, pričom správne konštatoval, že tak zo samotného zväzku reg. č. XXXXX s krycím menom F., ktorý bol založený na osobu žalobcu, ale ani ďalších, vedomá spolupráca žalobcu s ŠtB nevyplýva. Konštatoval, že vo zväzku/zväzkoch sa mnohé podstatné listiny nezachovali a zo zostávajúcich dokumentov nie je možné vyvodiť záver, že žalobca bol tajným spolupracovníkom, že plnil uložené úlohy a podával požadované informácie, keď takéto informácie z dokumentov jednoducho nevyplývajú. V zozname dokumentov sú uvedené dokumenty, ktoré mal zväzok obsahovať, takýmito listinami však dokazovanie vykonať nemožno, zoznam listín (preukazujúci, že označená listina sa vo zväzku v minulosti pred jej skartovaním nachádzala) nemá žiadnu výpovednú hodnotu vo vzťahu k obsahu listín, resp. neumožňuje súdu posúdiť pravosť (pôvod listiny a jej vystaviteľa) a správnosť (pravdivosť) v súčasnosti už neexistujúcich listín. Takéto listiny tiež nemožno považovať za listiny vydané inými štátnymi orgánmi v medziach ich právomocí, teda za listiny, ktorým je pridelený štatút verejnej listiny s priznaním určitej dôkaznej sily a vychádzať z prezumpcie ich správnosti, keď množstvo i dochovaných listín bolo označených práve vystaviteľom za nepravé či nepravdivé. K námietke žalovaného, že vysokú mieru dôveryhodnosti zachovanej evidencie ŠtB priznáva aj sám zákonodarca, ktorý by v opačnom prípade neprijal zákon č. 553/2002 Z. z. a nestanovil by povinnosť zverejniť tieto materiály, odvolací súd poukázal na výsledky vykonaného dokazovania vyplývajúce z výpovedí bývalých príslušníkov ŠtB ohľadne vzniku a vedenia zväzkov, podporených odbornými vyjadreniami F., C., Y., Ž., V., V. a U., Q., a nakoniec zhodne so žalobcom i na § 26 ods. 3 zákona č. 553/2002 Z. z., v zmysle ktorého nie je Ústav pamäti národa povinný pri zverejňovaní dokumentov ŠtB overovať ich presnosť a pravdivosť. Odvolací súd uviedol, že súhlasí s konštatovaním súdu prvej inštancie, že na listiny, ktorých obsah a existencia vôbec neboli preukázané, mohol pri rozhodovaní prihliadnuť, ale nemohol z nich vychádzať pri zistení skutkového stavu. K námietke nedôveryhodnosti výpovedí svedkov Š., Q. a V. ako bývalých dôstojníkov ŠtB odvolací súd poznamenal, že súd prvej inštancie nerozhodol len na základe výpovede svedkov, ale na základe ďalších vykonaných dôkazov, ktoré všetky vyhodnotil jednotlivo a v ich vzájomnej súvislosti, svoje závery oprel o skutočnosti, ktorých nepravdivosť preukázaná nebola. Vykonané dokazovanie tak preukázalo, že žalobca nikdy nepodpísal záväzok k spolupráci s ŠtB a ani s touto organizáciou ako tajný spolupracovník vedome nespupracoval, nebol získaný k spolupráci spôsobom stanoveným Smernicou pre prácu so spolupracovníkmi kontrarozvedky (RMV č. 3/1978), neudržiaval s pracovníkmi ŠtB konšpiratívny styk, neplnil pre ŠtB žiadne úlohy, nepodával ŠtB žiadne spravodajské informácie či poznatky a ani tejto organizácii neposkytoval žiadnu pomoc alebo služby, ktoré by bolo potrebné utajovať. Vykonané dokazovanie preukázalo, že zväzok F. bol vedený len formálne, bez reálnej spolupráce žalobcu ako tajného spolupracovníka, a vzhľadom na tieto skutočnosti bola a je jeho evidencia ako tajného spolupracovníka ŠtB neoprávnená. Na základe uvedeného odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny v zmysle § 219 ods. 1 O.s.p. potvrdil, s konštatovaním správnosti jeho dôvodov podľa § 219 ods. 2 O.s.p. Odvolací súd nevyhovel návrhu žalovaného na pripustenie dovolania, ktoré žiadal s poukazom na ustanovenie § 238 ods. 3 O.s.p. O trovách odvolacieho konania rozhodol odvolací súd podľa § 224 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 142 ods. 1 O.s.p. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalovaný.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) uznesením z 31. januára 2017 sp. zn. 2Cdo/984/2015 dovolanie žalovaného odmietol. Výslovil, že žalobca má nárok na náhradu trov dovolacieho konania. V odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že vzhľadom k tomu, že v danom prípade nemožno prípustnosť dovolania žalovaného vyvodiť z § 238 O.s.p. ani z § 237 O.s.p., dovolanie ako procesne neprípustné podľa § 447 písm. c) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) odmietol bez jeho meritórneho dovolacieho prieskumu.

4. Na základe sťažnosti žalovaného (ďalej aj „sťažovateľ“) Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) nálezom z 12. októbra 2017 sp. zn. II. ÚS 285/2017-163 rozhodol tak, že základné práva žalovaného podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní sp. zn. 2Cdo/984/2015 a jeho uznesením z 31. januára 2017, ako aj postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní sp. zn. 5Co/635/2014 a jeho rozsudkom z 30. júna 2015 porušené boli. Uznesenie najvyššieho súdu a rozsudok krajského súdu zrušil a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie. Súčasne zaviazal najvyšší súd a krajský súd zaplatiť spoločne a nerozdielne žalovanému trovy konania spolu v sume 749,62 eura na účet jeho právneho zástupcu, do dvoch mesiacov od právoplatnosti nálezu. Vo zvyšnej časti sťažnosti nevyhovel. V odôvodnení svojho nálezu uviedol, že predmetom ústavnej sťažnosti bolo ústavnoprávne posúdenie otázky, či všeobecné súdy, zvlášť krajský súd, mohli rozhodovať na základe výpovede svedkov, ktorí neboli pozbavení mlčanlivosti, resp. jej boli zbavení až spätne v dovolacom konaní, a či súd prvej inštancie a krajský súd mohli vecne rozhodovať o oprávnenosti evidovania žalobcu v registračných protokoloch ŠtB, ak (i) sťažovateľ nie je pôvodcom zásahu a (ii) zákon priamo ustanovuje sťažovateľovi povinnosť zverejnenia registračných protokolov, a teda či došlo z tohto hľadiska k porušeniu základného práva na súdnu ochranu sťažovateľa. Ústavný súd najprv posúdil napadnutý rozsudok krajského súdu v časti týkajúcej sa dokazovania výsluchom svedkov, ktorí neboli zbavení mlčanlivosti, a uznesenie najvyššieho súdu, ktorým boli títo svedkovia ex post pozbavení mlčanlivosti. Následne posúdil ústavnú akceptovateľnosť neverejného konania krajského súdu, zároveň však považoval za nevyhnutné vyjadriť svoj postoj aj k otázke pasívnej vecnej legitimácie Ústavu pamäti národa v konaní pred všeobecnými súdmi. K procesnému postupu odvolacieho súdu spočívajúceho v tom, že o odvolaní žalovaného rozhodol bez nariadenia pojednávania, ústavný súd konštatoval, že uvedený postup je v súlade s § 385 CSP, pretože posúdenie toho, či existuje dôležitý verejný záujem na nariadení verejného pojednávania na prejednanie odvolania, je výsostnou úlohou konajúceho odvolacieho súdu po zohľadnení skutkového a právneho stavu a ďalších konkrétnych okolností prejednávanej veci. K námietke žalovaného týkajúcej sa dokazovania ústavný súd uviedol, že zo skutkového a právneho stavu v sťažovateľovej veci je zrejmé, že výpovede svedkov K., Š., R., Q. a V. sa stali súčasťou (dôležitých) podkladov pre rozhodnutia všeobecných súdov všetkých inštancií. Uvedení svedkovia viazaní mlčanlivosťou mali byť podľa názoru ústavného súdu oslobodení od povinnosti mlčanlivosti v súlade s § 124 O.s.p. (účinného v čase realizácie ich výsluchov pred okresným súdom) v spojení s § 80 ods. 3 zákona o Policajnom zbore už v konaní pred okresným súdom, t. j. pred ich vypočutím, resp. pred ich svedeckou výpoveďou. Podľa názoru ústavného súdu išlo o také závažné pochybenie okresného súdu, na ktoré bol krajský súd v dovolacom konaní povinný reagovať a uvedené pochybenie okresného súdu odstrániť. Poukázal na to, že krajský súd však v napadnutom rozsudku prihliadal na svedecké výpovede týchto svedkov s tým, že ich výpovede vzal do úvahy pri prerokovávaní odvolania a pochybenie okresného súdu neodstránil a ani na neho žiadnym spôsobom nereagoval, čím sa dopustil ústavne neakceptovateľného pochybenia. Uzavrel, že uvedené pochybenie krajského súdu zakladá dôvod na vyslovenie porušenia práv žalovaného podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), keďže oba súdy založili svoje rozhodnutia aj na takých dôkazoch, ktoré boli nezákonné a ktoré mali podstatný vplyv na ustálenie právneho názoru oboch súdov, a teda na spravodlivé rozhodnutie vo veci samej. Ústavný súd poznamenal, že pokiaľ okresný súd a krajský súd chceli vychádzať pri rozhodovaní o sťažovateľovej veci aj z výpovedí svedkov ako bývalých príslušníkov ŠtB, boli tieto súdy bezpodmienečne povinné úplne a vyčerpávajúco vo svojich rozhodnutiach odôvodniť, z akých dôvodov považujú týchto svedkov za dôveryhodných a ich výpovede za pravdivé a dôveryhodné. Osobitne boli oba konajúce súdy povinné dôsledne sa vyrovnáť prima facie s otázkou, prečo považujú svedkov za dôveryhodných práve pri ich výpovedi pred súdom, keď celý obsah ich výpovede naznačuje, že pri zakladaní a vedení zväzku žalobcu konali v rozpore so svojimi povinnosťami príslušníkov Zboru národnej bezpečnosti a v rozpore s vnútornými riadiacimi aktmi. Uzavrel, že dokazovanie nemôže vyznieť presvedčivo, ak v rozpore s verifikovanými historickými skúsenosťami z doby neslobody z neho vyplýva v podstate záver, podľa ktorého činnosť bývalej ŠtB týkajúca sa záznamov o spolupráci s rôznymi občanmi akoby nebola v

napätí so slobodou jednotlivcov a ŠtB akoby nebola organizáciou zameranou na udržiavanie „bezpečnosti“ totalitného štátu. Dôvody, ktoré k dôveryhodnosti svedkov uviedli vo svojich rozhodnutiach súd prvej inštancie a rovnako tak odvolací súd, považoval ústavný súd za absolútne nepostačujúce a arbitrárne, pričom na tomto základe dospel k záveru, že krajský súd tým, že napadnutým rozsudkom neodstránil už uvedené pochybenia okresného súdu, porušil práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ďalšími námietkami sťažovateľa a namietaným porušením ostatných sťažovateľom označených práv a článkov ústavy, sa ústavný súd už nezaoberal uplatňujúc zásadu minimalizácie zásahov do rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, keďže dospel k záveru, že vady napadnutého rozsudku odvolacieho súdu a postupu, ktorý predchádzal jeho vydaniu, ktoré viedli k vysloveniu porušenia ústavných práv sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru pohlcujú svojou intenzitou ostatné namietané záťaž (nedostatky) napadnutého rozsudku krajského súdu. K namietanému porušeniu práv sťažovateľa postupom a napadnutým uznesením najvyššieho súdu uviedol, že v napadnutom uznesení sa uvádza, že najvyšší súd listom zo 7. novembra 2016 požiadal ministerstvo vnútra o dodatočné oslobodenie od povinnosti mlčanlivosti svedkov podľa § 80 ods. 3 zákona o Policajnom zbore. V nadväznosti na túto žiadosť minister vnútra Slovenskej republiky (ďalej len „minister vnútra“) 2. januára 2017 rozhodol podľa § 80 ods. 3 zákona o Policajnom zbore o oslobodení od povinnosti mlčanlivosti svedkov, pričom oslobodenie od povinnosti mlčanlivosti vydal minister vnútra pre účely konania a po celú dobu konania a zároveň poznamenal, že ním nie je dotknutá povinnosť mlčanlivosti oprávnených osôb o utajovaných skutočnostiach podľa § 38 zákona č. 215/2004 Z. z. o ochrane utajovaných skutočností a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Ústavný súd poukázal na to, že k tomu, aby najvyšší súd získal poznatky o tom, či sú svedkovia oslobodení od povinnosti mlčanlivosti rozhodnutím ministra vnútra, musel vykonať príslušné dôkazy, teda sa s obsahom takéhoto rozhodnutia oboznámiť. Ak sa najvyšší súd oboznamoval s obsahom rozhodnutia ministra vnútra o oslobodení od povinnosti mlčanlivosti svedkov vyjadreným v listinnej podobe, nepochybne išlo o vykonávanie dôkazu listinou (§ 204 - § 205 CSP). Ústavný súd konštatoval, že aj v súlade s jeho doterajšou judikatúrou a rovnako ustálenou judikatúrou najvyššieho súdu platí, že v dovolacom konaní sa dokazovanie nevykonáva (§ 243a ods. 2 O.s.p., § 442 CSP), dovolacie konanie má prieskumnú povahu, so zreteľom na ktorú v dovolaní nemožno uplatniť také „nové“ skutočnosti alebo dôkazy vo veci samej, ktoré pri rozhodovaní nemali možnosť vziať na zreteľ už súdy nižších inštancií; pri posudzovaní prípustnosti dovolania sú bez významu okolnosti, ktoré nastali až po právoplatnom skončení konania. Najvyšší súd vo veci sťažovateľa však vykonal dokazovanie, keďže požiadal ministra vnútra o oslobodenie od povinnosti mlčanlivosti svedkov a následne sa oboznámil s obsahom rozhodnutia ministra vnútra o oslobodení od povinnosti mlčanlivosti konkrétnych svedkov. Na základe takto vykonaného dokazovania následne najvyšší súd rozhodol v neprospech sťažovateľa, t. j. aj na tomto dokazovaní založil svoje napadnuté uznesenie. Týmto nezákonným postupom v dovolacom konaní najvyšší súd nevytvoril podmienky pre spravodlivé rozhodovanie vo veci, pričom toto jeho pochybenie je tak závažné, že dosahuje intenzitu porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, a čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd rovnako konštatoval, že postupom najvyššieho súdu neboli zachované garancie práva na prerokovanie veci v prítomnosti sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, keďže najvyšší súd rozhodoval na neverejnom zasadnutí a vykonaným dokazovaním oboznámením sa s rozhodnutím ministra vnútra o oslobodení od povinnosti mlčanlivosti svedkov „reparoval“ skutkový stav veci, ktorý bol ustálený na súdoch nižšej inštancie, v konaní pred ktorými by sťažovateľ mal možnosť toto právo efektívne realizovať, zvlášť v konaní pred okresným súdom v rámci ústneho pojednávania. Uviedol, že po rozhodnutí najvyššieho súdu ako dovolacieho súdu navyše sťažovateľ už nemal možnosť toto právo efektívne realizovať v žiadnej neskoršej etape alebo inštancii súdneho konania. Uzavrel, že uvedené procesné pochybenia majú ústavnú intenzitu, t. j. už samy osebe sú dostatočné k tomu, aby ústavný súd rozhodol tak, ako je to uvedené v bode 1 výroku tohto nálezu. Ústavný súd poznamenal, že vzhľadom na svoje ústavné postavenie nemohol opomenúť zaujať stanovisko aj k účelu a zmyslu zákona č. 553/2002 Z. z. a v tejto súvislosti najmä k otázke vecnej pasívnej legitímácie sťažovateľa. Predmetom záverečnej časti tohto nálezu je tak otázka, či odvolací súd (a pred ním aj súd prvej inštancie) mohol vecne konať a rozhodovať o zodpovednosti sťažovateľa (Ústavu pamäti národa) ako žalovaného za to, že žalobca bol (ne)oprávnene evidovaný v registračných protokoloch bývalej ŠtB, a teda, či aj z tohto hľadiska nemohlo dôjsť k

porušení základného práva na súdnu ochranu sťažovateľa. Okrem iného poznamenal, že v súvislosti so zverejnením evidenčných záznamov ŠtB vzniká špecifické napätie medzi (i) právnym štátom, ktorý si chce upevniť svoju legitimitu tým, že sa priamočiaro vysporiada s minulosťou na jednej strane a na druhej strane (ii) ústavnými právami dotknutých jednotlivcov, ktorým tieto práva garantuje práve právny štát. Zákonodarca sa záujem na pravdivom reflektovaní histórie v spojení s ochranou práv jednotlivcov pokúsil racionálne a nejudiciabilne vyvážiť prostredníctvom už citovaných ustanovení § 23 zákona a § 19 zákona č. 553/2002 Z. z. Uviedol, že akceptuje, že z princípu materiálneho právneho štátu, presnejšie z jeho striktnej verzie, ktorá slúži na vysporiadanie sa s dobou neslobody, môže výnimočne vyplývať aj nižší štandard ochrany niektorých individuálnych práv v záujme ochrany princípov demokratického štátu sformovaného po roku 1989 (porov. predĺženie premáčacích lehôt voči páchatelom zločinov komunizmu). Ustanovenia § 23 a taktiež § 19 zákona č. 553/2002 Z. z. sú podľa názoru ústavného súdu práve takýmto premietnutím princípu materiálneho právneho štátu vzťahu spoločnosti k dokumentom bývalej ŠtB a prejavom diskontinuity s mocou v dobe neslobody. Ústavný súd preto v okolnostiach posudzovanej veci bral do úvahy aj súvisiacu judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva, ktorý práve vo veci proti Slovensku, vo veci Turek (rozsudok zo 14.2.2006, sťažnosť č. 57986/00) naznačil užitočnosť sprístupnenia materiálov ŠtB. K námietke pasívnej vecnej legitimácie sťažovateľa ústavný súd poukázal predovšetkým na vývoj judikatúry všeobecných súdov, ktorá (napr. R 38/1996 a R 114/1999) pripúšťala, aby sa osoby tvrdiace, že boli neoprávnene evidované vo zväzkoch ŠtB, domáhali občianskoprávnej ochrany titulom ochrany osobnosti podľa § 13 Občianskeho zákonníka. Tieto žaloby boli prípustné najskôr voči Slovenskej informačnej službe (R 38/1996), pretože za rozhodujúcu sa považovala „skutočnosť, kto v súčasnej dobe spravuje archívny materiál bývalej ŠtB. Týmto orgánom je Slovenská informačná služba, ktorá vznikla na základe zák. č. 46/1993 Z. z. a ktorá má aj v súčasnosti možnosť tieto materiály využívať“. Uviedol, že už v tejto judikatúre teda všeobecné súdy uznali za zodpovedného za zásah spočívajúci v neoprávnenom evidovaní osoby vo zväzku ŠtB orgán, ktorý bol držiteľom a správcom týchto zväzkov, aj keď sám tento orgán o evidovaní určitej osoby nerozhodoval a ani rozhodovať nemohol (keďže vznikol tri roky po zrušení ŠtB). Zákom č. 553/2002 Z. z. bol zriadený sťažovateľ ako verejnoprávna ustanovizeň a samostatná právnická osoba (§ 7 ods. 1 a 2), ktorého úloha spočíva výslovne len v povinnosti spravovať zväzky ŠtB a ďalšie súvisiace dokumenty, sprístupňovať a zverejňovať ich, ako aj odborne spracúvať obdobie neslobody 1939 až 1989. Tieto úlohy sú mu podľa výslovného (vyššie už citovaného) znenia zákona zverené štátom (§ 8 ods. 1 úvodná veta). Ustanovením § 26 ods. 1 citovaného zákona sa potom štátnym orgánom, medzi inými aj ministerstvu vnútra a Slovenskej informačnej službe uložila povinnosť odovzdať sťažovateľovi všetky dokumenty presne vymedzené v tomto ustanovení tak, aby mohol plniť svoje úlohy. Práve v dôsledku toho potom judikatúra všeobecných súdov v nadväznosti na právne názory vyslovené v citovaných judikátoch R 38/1996 a R 114/1999 dospela k záveru, že od účinnosti zákona č. 553/2002 Z. z. je v sporoch o ochranu osobnosti z titulu neoprávneného evidovania určitej osoby vo zväzkoch ŠtB pasívne legitimovaným práve sťažovateľ (porov. R 39/2012). Poznamenal, že bez ohľadu na uvedené je však potrebné vždy dôsledne rozlišovať, aký zásah je predmetom konania, a teda, akým konaním ktorej osoby došlo k zásahu, pred ktorým sa žalobca domáha ochrany. V súvislosti s formovaním postoja k otázke pasívnej legitimácie sťažovateľa ústavný súd poukázal na rozhodnutie okresného súdu sp. zn. 20C/149/2005 z 30. augusta 2011, „ktorým bol zamietnutý návrh na určenie neoprávnenosti vedenia vo zväzkoch ŠtB s argumentáciou, že pasívna legitimácia v tomto spore svedčí jednoznačne Slovenskej republike, ktorá je nositeľom zodpovednosti za neoprávnený zásah do cti navrhovateľa, jeho zaevidovaním v registroch bývalej Štátnej bezpečnosti“. Ústavný súd zastáva názor, že sťažovateľ nie je vo veci žaloby o ochranu osobnosti pasívne vecne legitimovaný z hľadiska zodpovednosti za neoprávnenú evidenciu, ako ani z hľadiska zodpovednosti za zverejnenie tejto evidencie. Uviedol, že z § 13 Občianskeho zákonníka, na ktorom všeobecné súdy založili svoje rozhodnutie, vyplýva, že fyzická osoba má právo najmä sa domáhať, aby sa upustilo od neoprávnených zásahov do práva na ochranu jej osobnosti, aby sa odstránili následky a aby jej bolo priznané primerané zadosťučinenie. Podľa všeobecne akceptovaného názoru právnej teórie je povinným subjektom podľa citovaného ustanovenia Občianskeho zákonníka vždy pôvodca zásahu, teda ten, ktorého konanie spôsobilo zásah do osobnosti fyzickej osoby. Z tohto dôvodu ústavný súd nepovažoval za výsledok racionálnej interpretácie záver krajského súdu v napadnutom rozsudku, že „odporca je pasívne vecne legitimovaný i vtedy, keď má povinnosť, ktorej splnenia sa navrhovateľ na ňom domáha, a to ku dňu vyhlásenia rozsudku súdu. V danom prípade (keď

predmetom konania je okrem určenia, že navrhovateľ je neoprávnené evidovaný v materiáloch bývalej ŠtB aj uloženie povinnosti odporcovi zverejniť výrok tohto rozsudku na svojej internetovej stránke) je týmto vymedzená pasívna vecná legitímácia len označeného odporcu v spore...“. Pasívna legitímácia žalovaného (sťažovateľa) totiž podľa názoru ústavného súdu nemôže byť založená tým, že žalobca (dotknutá osoba) žiada zverejnenie určitého rozhodnutia na jeho stránke. Podľa názoru ústavného súdu práve naopak, z už citovaného § 13 Občianskeho zákonníka pri jeho racionálnej interpretácii celkom zreteľne vyplýva, že pasívne legitimovaný musí byť (len) pôvodca zásahu. Úlohou súdov v konaní o ochranu osobnosti, s osobitným zreteľom na konania ohľadom neoprávneného evidovania osoby vo vzťahoch ŠtB, je teda najskôr ustáliť, aký zásah je predmetom konania, kto je, resp. bol pôvodcom tohto zásahu (t. j. koho konanie je podstatou daného zásahu). Podľa názoru ústavného súdu však všeobecné súdy vo svojich rozsudkoch nedávajú jasnú odpoveď ani na jednu z týchto otázok. Ústavný súd zdôraznil, že žalobca sa v prerokúvanej veci nedomáhal určenia, že k neoprávnenému zásahu do jeho osobnostných práv došlo zverejnením dokumentov sťažovateľom v zmysle § 19 zákona č. 553/2002 Z. z., ale neoprávneným evidovaním sťažovateľa. Pod (neoprávneným) evidovaním treba rozumieť činnosť príslušných zložiek a príslušníkov Zboru národnej bezpečnosti, na základe ktorej bol založený vzťah žalobcu, boli vytvárané jednotlivé dokumenty (záznamy, správy, informácie, potvrdenia a pod.), ktoré sú obsahom tohto vzťahu, resp., že tento vzťah, prípadne ďalšie dokumenty, bol zaevidovaný v iných registračných pomôckach ŠtB a pod. Len takáto činnosť totiž mohla viesť k tomu, čo tvrdí žalobca, teda, že vzťah založený na jeho meno nie je pravdivý (je vymyslený), že v ňom obsiahnuté záznamy o stretnutiach, spolupráci, ako aj správy a potvrdenia o výpláte prostriedkov nezodpovedajú skutočnosti. Len komplex týchto činností viedol (mohol viesť) k tomu, že takýto (podľa žalobcu fiktívny) vzťah vznikol a informácie o jeho (údajnej) spolupráci v ňom obsiahnuté sú nesprávne a mohli teda zasiahnuť do práva žalobcu na ochranu osobnosti. Je zrejmé, že pôvodcom tohto zásahu, ktorý viedol k neoprávnenému vytvoreniu vzťahu na meno žalobcu a jeho neoprávnenému zavedeniu do evidencie ŠtB, nemohol byť sťažovateľ, ktorý bol ako verejnoprávna ustanovizeň zriadený o (približne) 20 rokov potom, čo sa tento vzťah vytváral, a o 13 rokov potom, čo došlo k zrušeniu ŠtB. Na tomto základe skonštatoval, že napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu je vnútorne nekonzistentné, pretože ak zásah do osobnosti spočíva v neoprávnenom evidovaní, nie je zákonný dôvod pre zodpovednosť sťažovateľa, keďže sťažovateľ o evidovaní nerozhodoval. Jeho zodpovednosť pritom nemôže zakladať sama okolnosť, že spravuje archívne materiály, ako to naznačuje odvolací súd. K zverejneniu evidencie o žalobcovi ústavný súd poznamenal, že vo všeobecnosti nevylučuje, že zásah v zmysle § 13 Občianskeho zákonníka môže spočívať aj v samotnom akte zverejnenia už existujúcej informácie alebo dokumentu. Za a priori vylúčené nepovažoval ani to, že takýto zásah môže spočívať aj v zverejnení informácií získaných štátnym orgánom pri výkone jeho zákonom ustanovených úloh. V tejto súvislosti však poukázal na to, že treba mať na pamäti, že § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka výslovne poskytuje ochranu (len) pred neoprávneným zásahom. Poukázal na to, že zákonom č. 553/2002 Z. z. zriadil štát ústav (tak ako iné verejnoprávne inštitúcie) a splnomocnil ho na plnenie úloh verejnoprávneho charakteru, v danom prípade na úlohy súvisiace s vyrovnávaním sa s minulosťou. Ústavný súd opakovane zdôraznil, že sťažovateľ nemá pri zverejňovaní registračných protokolov žiadne diskrečné oprávnenie, teda oprávnenie rozhodnúť, či určitú ich časť zverejní alebo nie. Nejde teda o „diskrečnú“ aplikáciu právnej normy ustanovenej v § 19 ods. 1 zákona č. 553/2002 Z. z., ale o priame („technické“) plnenie zákona. Úlohou sťažovateľa nie je skúmať osobné príbehy evidovaných osôb, dôvody, kvôli ktorým súhlasili či nesúhlasili so spoluprácou, alebo ako sa ich meno v zozname evidovaných osôb ocitlo, ale len uverejniť konkrétne, zákonom presne určené materiály. Zodpovednosť sťažovateľa za skúmanie správnosti zverených mu materiálov výslovne vylučuje aj § 26 ods. 3 zákona č. 553/2002 Z. z. Plnenie tejto zákonnej povinnosti teda samo osebe vylučuje, aby jej plnením sťažovateľ konal protiprávne, teda, aby toto zverejnenie (ak je vykonané presne v súlade s § 19 a ďalšími ustanoveniami zákona č. 553/2002 Z. z.) mohlo predstavovať neoprávnený zásah v zmysle § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Určovacou žalobou sa nemôže meniť objektívne právo (právne normy). Ak právny predpis jasne a zrozumiteľne ustanovuje nejakú povinnosť, tak súd nemôže vo svojom rozhodnutí o určovacej žalobe konštatovať, že žalovaný splnením zákonom ustanovenej povinnosti porušil subjektívne právo žalobcu. Z ústavného hľadiska za neakceptovateľný považoval ústavný súd postup krajského súdu v jeho napadnutom rozsudku založený na pokuse o „vyvažovanie“ medzi záujmom na ochrane osobnosti a záujmom verejnosti poznať obsah evidencie represívnych zložiek prednovembrového režimu, nakoľko odvolací

súd totiž nemal právomoc vyvažovať tieto hodnoty, tak ako sa o to pokúša v odôvodnení svojho rozsudku. Podľa čl. 144 ods. 1 ústavy boli totiž sudcovia odvolacieho súdu viazaní zákonom, teda aj § 19 zákona č. 553/2002 Z. z. Odvolací súd bol teda povinný vychádzať z toho, že ak zákonodarca v § 19 zákona č. 553/2002 Z. z. uložil sťažovateľovi povinnosť zverejniť všetky dokumenty týkajúce sa činnosti ŠtB, tak tým sám vyvážil záujem na ochrane osobnosti na jednej strane a s potrebou vysporiadať sa s minulosťou na druhej strane. Ak bol odvolací súd toho názoru, že § 19 zákona č. 553/2002 Z. z. (príp. aj v spojení s jeho ďalšími ustanoveniami) nie je v súlade s ústavou, ústavnými zákonmi alebo medzinárodnými zmluvami (resp. je s nimi v napätí), mal možnosť (a aj povinnosť) postupovať podľa čl. 144 ods. 2 ústavy, t. j. podať ústavnému súdu návrh na začatie konania o súlade právnych predpisov podľa čl. 125 ods. 1 ústavy a nie riešiť tento problém v rámci rozhodovania o určovacej žalobe žalobcu (porov. aj II. ÚS 16/2011). Iba ústavný súd v konaní o súlade právnych predpisov je totiž oprávnený posúdiť otázku, či zákonodarca pri vydávaní označeného ustanovenia zákona správne vyvážil jednotlivé základné práva a slobody, ktoré sú v danej veci „v hre“. Odvolací súd však napadnutým rozsudkom v podstate „súdil“ zákonodarcu (normotvorcu), k čomu nie je oprávnený, pretože je podľa čl. 144 ods. 1 ústavy viazaný „zákonom“. Z tohto hľadiska napadnutý rozsudok odvolacieho súdu vo svojej podstate zasahuje do ústavného princípu del'by moci, keďže len zákonodarca má právo vydávať, meniť a rušiť zákony (čl. 72 ústavy) a sudy sú naopak povinné ich rešpektovať, pokiaľ ústavný súd nerozhodne o ich nesúlade s ústavou (čl. 144 ods. 1 a 2 ústavy). Na základe uvedeného ústavný súd, vzhľadom na skutočnosť, že sťažovateľ nie je (nebol) pôvodcom zásahu, a že mu zverejnenie prepisu evidencií bývalej ŠtB ukladá zákon č. 553/2002 Z. z., dospel k záveru, že krajský súd porušil sťažovateľovo základné právo na súdnu ochranu aj preto, že rozhodoval o veci, ktorú mal prima facie zamietnuť pre absenciu pasívnej vecnej legitímácie žalovaného, vyvolal extrémny rozpor medzi skutkovými zisteniami a právnym hodnotením, čo zakladá dôvod na vyslovenie porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Nad rámec uvedeného ústavný súd už len podčiarkol, že predmetom konania pred všeobecnými súdmi bolo (okrem iného) určenie, či bol žalobca neoprávnene evidovaný v registračných protokoloch bývalej ŠtB ako agent. Štát však právomoc (úlohu) rozhodovať o evidencii žalobcu, resp. iných osôb v registračných protokoloch bývalej ŠtB Ústavu pamäti národa zákonom o pamäti národa a ani iným zákonom nezveril. Ústavný súd napokon poznamenal, že v konaní o sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy v zásade nie je oprávnený „vystupovať“ mimo rámec petitom sťažnosti vymedzeného predmetu konania, a preto ponecháva všeobecným súdom v rámci ich následnej rozhodovacej činnosti, resp. príp. aj zákonodarcovi priestor k hľadaniu odpovede na otázku, ako má byť poskytovaná efektívna súdna ochrana fyzickým osobám, ktoré sa domáhajú určenia, že sú neoprávnene evidované v registračných protokoloch bývalej ŠtB. Na základe uvedeného ústavný súd po vyslovení porušenia práv sťažovateľa postupom a napadnutým uznesením najvyššieho súdu a postupom a napadnutým rozsudkom krajského súdu zrušil obe napadnuté rozhodnutia v zmysle § 56 ods. 2 zákona č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu SR a o konaní pred ním (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a zároveň vrátil vec na ďalšie konanie krajskému súdu, keďže by nebolo účelné vracat' vec najvyššiemu súdu.

5. Krajský súd v Bratislave rozsudkom (druhým v poradí) z 30. januára 2018 sp. zn. 5Co/362/2017 napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie zmenil tak, že žalobu žalobcu zamietol. Žalovanému priznal nárok na náhradu trov prvoinštančného, odvolacieho a dovolacieho konania v rozsahu 100 %. Odvolací súd po vrátení veci ústavným súdom opätovne prejednal vec v rozsahu a z dôvodov podaného odvolania žalovaného (§ 379, § 380 ods. 1 CSP), a v zmysle § 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde viazaný právnym názorom ústavného súdu dospel k záveru, že napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie vecne správny nie je. Odvolací súd konštatoval, že vzhľadom na skutočnosť, že v spore označený žalovaný nie je (nebol) pôvodcom zásahu do práva na ochranu osobnosti žalobcu, keď mu zverejnenie prepisu evidencií bývalej ŠtB ukladá zákon č. 553/2002 Z. z., mal súd prvej inštancie správne žalobu zamietnuť pre absenciu pasívnej vecnej legitímácie žalovaného, z ktorého dôvodu neostalo odvolaciemu súdu než napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie zmeniť (§ 388 CSP) a pre označený nedostatok tzv. pasívnej vecnej legitímácie v spore na strane žalovaného žalobu zamietnuť. O nároku na náhradu trov rozhodol odvolací súd podľa § 396 ods. 2, § 255 ods. 1 CSP.

6. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie s tým, že jeho

pripustnosť vyvodzoval z § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Namietal, že odvolací súd v napadnutom rozsudku uviedol nesprávny právny názor, že v spore označený žalovaný nie je (nebol) pôvodcom zásahu do práva na ochranu osobnosti žalobcu, keď mu zverejnenie prepisu evidencií bývalej ŠtB ukladá zákon č. 553/2002 Z. z., a preto mal súd prvej inštancie správne žalobu zamietnuť pre absenciu pasívnej vecnej legitímácie žalovaného. Poznamenal, že takýto názor je v rozpore so súdnou praxou všeobecných súdov, ktorá bola potvrdená (zjednotená) aj rozsudkom najvyššieho súdu z 31. mája 2011 sp. zn. 6Cdo/83/2010, ktorý bol publikovaný v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky (R 39/2012), a v ktorom najvyšší súd potvrdil pasívnu vecnú legitímáciu žalovaného v sporoch o ochranu osobnosti súvisiacich s neoprávnenou evidenciou v materiáloch bývalej ŠtB. Ďalej uviedol, že obdobne rozhodol najvyšší súd v otázke pasívnej vecnej legitímácie žalovaného v sporoch o ochranu osobnosti súvisiacich s neoprávnenou evidenciou v materiáloch bývalej ŠtB aj v rozsudku z 27. novembra 2009 sp. zn. 5Cdo/83/2008. Podľa názoru žalobcu sa odvolací súd teda pri riešení tejto právnej otázky odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, v dôsledku čoho je jeho dovolanie prípustné. Poznamenal, že odvolací súd v napadnutom rozsudku poukázal na nález ústavného súdu, v ktorom ústavný súd uviedol svoj právny názor k otázke pasívnej vecnej legitímácie žalovaného z hľadiska zodpovednosti za neoprávnenú evidenciu v materiáloch bývalej ŠtB a z hľadiska zodpovednosti za zverejnenie takejto evidencie. Ústavný súd v náleze uviedol názor, že žalovaný nie je zodpovedný za neoprávnenú evidenciu v materiáloch bývalej ŠtB a ani za zverejnenie takejto evidencie. Odpoveď na právnu otázku, kto by mal byť v týchto prípadoch zodpovedný však už ústavný súd a ani odvolací súd neposkytol. Žalobca pre úplnosť uviedol a upozornil, že zákon č. 553/2002 Z. z. a ani iný zákon nezveril právomoc (úlohu) rozhodovať o evidencii osôb v registračných protokoloch bývalej ŠtB ani žiadnemu inému orgánu štátnej správy. Zákon č. 553/2002 Z. z. neupravuje osobitný postup súdnej ochrany fyzických osôb, ktoré sa domáhajú určenia, že sú neoprávnene evidované v registračných protokoloch bývalej ŠtB. Takéto osoby sa preto ochrany svojho práva na ochranu osobnosti môžu domáhať v súlade s čl. 46 ods. 1 ústavy len zákonom ustanoveným postupom na nezávislom a nestrannom súde, a to žalobou, ktorou sa domáhajú určenia neoprávnenosti evidencie v registračných protokoloch bývalej ŠtB. Uzavrel, že v prospech pasívnej legitímácie Ústavu pamäti národa hovorí aj argument vykonateľnosti rozhodnutia v prípade úspechu žalobcu v súdnom spore. Žalovaný totiž na rozdiel od ostatných štátnych inštitúcií disponuje dokumentáciou bývalej ŠtB a v zákonom stanovenom rozsahu je povinný ju zverejňovať. Ak súd rozhodne o zásahu do zverejňovania časti tejto dokumentácie, tak toto súdne rozhodnutie môže vykonať len žalovaný. Pasívna legitímácia žalovaného je z tohto pohľadu žiaduca. Konštatoval, že podľa jeho názoru k vydaniu nálezu ústavného súdu došlo v rozpore s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva. Ústavný súd paradoxne svojím rozhodnutím ochránil žalovaného, ktorý je vládnu organizáciou, pred žalobcom ako ľudskou bytosťou, čím uviedol žalobcu do horšej právnej situácie, než bol pred podaním žaloby. Vzhľadom na uvedené navrhol, aby dovolací súd zmenil napadnutý rozsudok odvolacieho súdu tak, že žalobe v plnom rozsahu vyhovie, prípadne napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zruší a vec mu vráti na ďalšie konanie.

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) uznesením z 31. mája 2018 sp. zn. 2Cdo/119/2018 dovolanie žalobcu odmietol a vyslovil, že žalovaný má nárok na náhradu trov dovolacieho konania. V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že berúc do úvahy kasačnú záväznosť nálezu ústavného súdu z 12. októbra 2017 sp. zn. II. ÚS 285/2017-163 a jeho právny záver vyslovený v súvislosti s pasívnou procesnou legitímáciou ako nosného právneho pravidla, neostávalo najvyššiemu súdu nič iné ako dovolanie žalobcu, ktorý napáda rozsudok odvolacieho súdu, odmietnuť ako procesne neprípustné podľa § 447 písm. c) CSP.

8. Na základe sťažnosti žalobcu (ďalej aj „sťažovateľ“) Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) nálezom z 26. novembra 2019 sp. zn. I. ÚS 127/2019-94 rozhodol tak, že základné právo K. E. F. podľa článku 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo podľa článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 5Co/362/2017 z 30. januára 2018 ako aj uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2Cdo/119/2018 z 31. mája 2018 porušené boli (bod 1.). Rozsudok Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 5Co/362/2017 z 30. januára 2018 a uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2Cdo/119/2018 z 31. mája 2018 zrušil a vec vrátil Krajskému súdu v Bratislave na ďalšie konanie (bod

2. nálezu). Krajský súd v Bratislave a Najvyšší súd Slovenskej republiky sú povinní spoločne a nerozdielne uhradiť E. F. trovy konania spolu v sume 598,26 eura (slovom päťsto deväťdesiatosem eur a dvadsaťšesť centov) na účet jeho právneho zástupcu JUDr. Vojtecha Agnera, Špitálska 10, Bratislava, do dvoch mesiacov od právoplatnosti nálezu (bod 3. nálezu). Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti K. E. F. nevyhovel (bod 4. nálezu).

8.1. V odôvodnení svojho nálezu uviedol, že vychádzajúc z obsahu ústavnej sťažnosti možno zhrnúť, že podľa názoru sťažovateľa k namietanému porušeniu práva na súdnu ochranu, respektíve práva na spravodlivý proces došlo tým, že napriek existencii ustálenej judikatúry všeobecných súdov, bola sťažovateľom podaná žaloba o ochranu osobnosti arbitrárne zamietnutá napadnutým rozhodnutím krajského súdu pre (údajný) nedostatok pasívnej vecnej legitímácie na strane žalovaného a následne najvyšší súd napadnutým rozhodnutím arbitrárne odmietol dovolanie podané sťažovateľom proti predmetnému rozhodnutiu krajského súdu. V dôsledku toho, že napadnuté rozhodnutia krajského súdu a najvyššieho súdu vychádzajú z dôvodov, ktoré nie sú udržateľné a akceptovateľné predovšetkým z hľadiska medzinárodnej ochrany základných práv a slobôd, došlo podľa názoru sťažovateľa zároveň aj k porušeniu práva na ochranu súkromia, respektíve práva na súkromný život, keďže sťažovateľovi nebola všeobecnými súdmi poskytnutá ochrana práva na súkromie a nebolo mu ani umožnené vyvrátiť nepravdivú informáciu.

8.2. K namietanému porušeniu základného práva podľa článku 46 ods. 1 ústavy a práva podľa článku 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozhodnutím krajského súdu ústavný súd uviedol vo svojom náleze, že v zmysle právneho názoru ústavného súdu obsiahnutého v odôvodnení nálezu sp. zn. II. ÚS 285/2017 z 12. októbra 2017 vo veci predmetnej žaloby o ochranu osobnosti podanej sťažovateľom nie je Ústav pamäti národa pasívne vecne legitimovaný z hľadiska zodpovednosti za (i) neoprávnenú evidenciu, ako ani z hľadiska zodpovednosti za (i) zverejnenia tejto evidencie a konajúce všeobecné súdy (v danom prípade v 1. rade všeobecný súd, ktorému bola vec ústavným súdom vrátená na ďalšie konanie, t. j. krajský súd) majú identifikovať pasívne vecne legitimovaný subjekt vo veci predmetnej žaloby o ochranu osobnosti podanej sťažovateľom. Ústavný súd konštatoval, že krajský súd napadnutým rozhodnutím, ktorým žalobu sťažovateľa zamietol bez toho, aby zároveň v odôvodnení tohto rozhodnutia identifikoval pasívne vecne legitimovaný subjekt vo veci predmetnej žaloby o ochranu osobnosti podanej sťažovateľom, nerešpektoval plne právny názor ústavného súdu vyjadrený v náleze ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 285/2017 z 12. októbra 2017, v dôsledku čoho spôsobil vznik protiústavného stavu odmietnutia (odopretia) spravodlivosti (denegatio iustitiae) a tým porušil základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa článku 46 ods. 1 a respektíve ods. 1 ústavy, respektíve právo na spravodlivé súdne konanie podľa článku 6 ods. 1 dohovoru. Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd konštatoval, že krajský súd napadnutým rozhodnutím, ktorým žalobu sťažovateľa zamietol bez toho, aby sa zároveň v odôvodnení tohto rozhodnutia náležite argumentačne vyrovnal s odlišnou ustálenou judikatúrou najvyššieho súdu a to tým, že by identifikoval konkrétny subjekt, ktorý je pasívne vecne legitimovaný vo veci predmetnej žaloby o ochranu osobnosti podanej sťažovateľom, porušil základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa článku 46 ods. 1 ústavy, respektíve právo na spravodlivé súdne konanie podľa článku 6 ods. 1 dohovoru.

8.3. Namietanému porušeniu základného práva podľa článku 46 ods. 1 ústavy a práva podľa článku 6 ods. 1 dohovoru napadnutým rozhodnutím najvyššieho súdu ústavný súd vo svojom náleze uviedol, že najvyšší súd mal pristúpiť k náležitému vecnému prejednaniu dovolania, v rámci ktorého mal dôsledne posúdiť, či krajský súd napadnutým rozhodnutím, ktorým žalobu sťažovateľa zamietol, plne rešpektoval právny názor ústavného súdu vyjadrený v náleze ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 285/2017 z 12. októbra 2017 a či sa krajský súd v odôvodnení napadnutého rozhodnutia náležite argumentačne vyrovnal s odlišnou ustálenou judikatúrou dovolacieho súdu a to tým, že identifikoval konkrétny subjekt, ktorý je pasívne vecne legitimovaný vo veci predmetnej žaloby o ochranu osobnosti podanej sťažovateľom. Inak povedané v rámci náležitého vecného prejednávania predmetného dovolania mal najvyšší súd preskúmať, či sa krajský súd v rámci odôvodnenia svojho rozhodnutia (zamietajúceho žalobu sťažovateľa z dôvodu absencie pasívnej vecnej legitímácie Ústavu pamäti národa predstavujúceho zásadný odklon od ustálenej judikatúry dovolacieho súdu) náležite argumentačne vyrovnal s odlišnou ustálenou judikatúrou dovolacieho súdu, či náležite identifikoval konkrétny subjekt, ktorý je pasívne vecne legitimovaný vo veci predmetnej žaloby o ochranu osobnosti podanej sťažovateľom.

9. Krajský súd v Bratislave rozsudkom (tretím v poradí) zo 14. júna 2022 sp. zn. 5Co/290/2019 napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie zmenil tak, že žalobu žalobcu zamietol (I. výrok). Žalovanému priznal nárok na náhradu trov prvoinštančného a odvolacieho konania v rozsahu 100 % (II. výrok).

9.1. Odvolací súd po vrátení veci opätovne prejednal na odvolacom pojednávaní v rozsahu a z dôvodov podaného odvolania žalovaného (§ 379, § 380 ods. 1 CSP) a v zmysle § 134 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. viazaný právnym názorom ústavného súdu dospel k záveru, že napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie vecne správny nie je.

9.2. V odôvodnení uviedol, že v druhom náleze ústavný súd odvolaciemu súdu vytkol, že napadnutým rozhodnutím, ktorým žalobu sťažovateľa zamietol bez toho, aby zároveň v odôvodnení tohto rozhodnutia identifikoval pasívne vecne legitimovaný subjekt vo veci predmetnej žaloby o ochranu osobnosti podanej sťažovateľom, nerešpektoval plne právny názor ústavného súdu vyjadrený v prvom náleze, v dôsledku čoho spôsobil vznik protiústavného stavu odmietnutia (odopretia) spravodlivosti (denegatio iustitiae) a tým porušil základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu. Súčasne dodal, že vzhľadom na skutočnosť, že zamietnutie sťažovateľovej žaloby krajským súdom predstavovalo zásadný odklon od ustálenej judikatúry najvyššieho súdu, v zmysle ktorej bola v obdobných veciach akceptovaná pasívna vecná legitimácia Ústavu pamäti národa, vyplývala povinnosť krajského súdu identifikovať pasívne vecne legitimovaný subjekt vo veci predmetnej žaloby o ochranu osobnosti podanej sťažovateľom zároveň aj zo všeobecnej povinnosti súdov argumentačne sa vyrovnávať so skoršími súdnymi rozhodnutiami v prípade, ak súd rieši právnu otázku, ktorá už bola právoplatne vyriešená podstatne odlišným spôsobom.

9.3. Tak, ako uviedol ústavný súd v prvom náleze, keď vo vzťahu k pasívnej vecnej legitimácii poukázal predovšetkým na vývoj judikatúry všeobecných súdov táto (porovnaj za všetky, napríklad R 38/1996 a R 114/1999) pripúšťala, aby sa osoby tvrdiace, že boli neoprávnene evidované vo zväzkoch ŠtB domáhali občianskoprávnej ochrany titulom ochrany osobnosti podľa § 13 Občianskeho zákonníka. Tieto žaloby boli prípustné najskôr voči Slovenskej informačnej službe (porovnaj citovaný R 38/1996), pretože za rozhodujúcu sa považovala „skutočnosť, kto v súčasnej dobe spravuje archívny materiál bývalej Štátnej bezpečnosti. Týmto orgánom je Slovenská informačná služba, ktorá vznikla na základe zákona č. 46/1993 Z. z., a ktorá má aj v súčasnosti možnosť tieto materiály využívať“. V tejto judikatúre teda všeobecné súdy uznali za zodpovedného za zásah spočívajúci v neoprávnenom evidovaní osoby vo zväzku ŠtB orgán, ktorý bol držiteľom a správcom týchto zväzkov, aj keď sám tento orgán o evidovaní určitej osoby nerozhodoval ani rozhodovať nemohol (keďže vznikol 3 roky po zrušení Štátnej bezpečnosti). Zákomom o pamäti národa bol zriadený Ústav pamäti národa ako verejnoprávna ustanovizeň a samostatná právnická osoba (§ 7 ods. 1 a 2), ktorého úloha spočíva výslovne len v povinnosti spravovať zväzky ŠtB a ďalšie súvisiace dokumenty, sprístupňovať a zverejňovať ich ako aj odborne spracúvať obdobie neslobody 1939 až 1989. Tieto úlohy sú mu podľa výslovného, (vyššie už citovaného) znenia zákona zverené štátom (§ 8 ods. 1 úvodná veta). Ustanovením § 26 ods. 1 citovaného zákona sa potom štátnym orgánom, medzi inými aj Ministerstvu vnútra a Slovenskej informačnej službe uložila povinnosť odovzdať sťažovateľovi všetky dokumenty presne vymedzené v tomto ustanovení tak, aby mohol plniť svoje úlohy. Práve v dôsledku toho potom judikatúra všeobecných súdov v nadväznosti na právne názory vyslovené v citovaných judikátoch R 38/1996 a R 114/1999 dospela k záveru, že od účinnosti zákona o pamäti národa je v sporoch o ochranu osobnosti z titulu neoprávneného evidovania určitej osoby vo zväzku ŠtB pasívne legitimovaným práve Ústav pamäti národa (R 39/2012).

9.4. Žaloba na ochranu osobnosti môže byť okrem iného aj určovacou žalobou, výsledkom ktorej je určenie, že sa žalobcovi neoprávnene zasiahlo do osobnej sféry, pričom naliehavý právny záujem na tomto určení sa neskúma, keďže prípustnosť takejto žaloby sa odvodzuje priamo z § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Podľa všeobecne akceptovaného názoru právnej teórie je povinným subjektom podľa citovaného ustanovenia Občianskeho zákonníka vždy pôvodca zásahu, teda ten, ktorého konanie spôsobilo zásah do osobnosti fyzickej osoby. Týmto pôvodcom zásahu bol štát (konkrétne federatívny štát, keďže do federálnej pôsobnosti patrilo riadenie Štátnej bezpečnosti, porovnaj § 2 prvý bod zákona č. 128/1970 Zb. o vymedzení pôsobnosti Československej socialistickej republiky vo veciach vnútorného poriadku a bezpečnosti v znení neskorších predpisov); keď k tvrdenému neoprávnenému zásahu došlo činnosťou príslušných zložiek a príslušníkov Zboru národnej bezpečnosti, na základe ktorej bol založený zväzok žalobcu, boli vytvárané jednotlivé dokumenty (záznamy, správy, informácie, potvrdenia a podobne), ktoré sú obsahom tohto zväzku respektíve, že tento zväzok, prípadne ďalšie

dokumenty, bol zaevidovaný v iných registračných pomôckach ŠtB a podobne. Postavenie a činnosť ZNB upravoval zákon č. 40/1974 Zb. o Zbore národnej bezpečnosti, keď ústredným orgánom štátnej správy vo vzťahu k ZNB bolo Federálne Ministerstvo vnútra ČSSR. Podľa ústavného zákona č. 542/1992 Zb. dňom 01.01.1993 zanikla ČSFR a jej nástupníkmi štátmi sa stali Slovenská republika a Česká republika. Pôsobnosť ČSFR prešla na nástupnícke štáty, a tým prešla na Slovenskú republiku aj zodpovednosť za prípadné neoprávnené zásahy federálnych orgánov a ich zložík do osobnostnej cti žalobcu.

9.5. Odvolací súd na základe uvedeného dospel k záveru, že pasívna legitímácia v tomto, respektíve v obdobných sporoch svedčí jednoznačne Slovenskej republike, ktorá je nositeľom zodpovednosti za neoprávnený zásah do cti žalobcu, jeho zaevidovaním v registroch bývalej Štátnej bezpečnosti, pričom konkrétna zodpovednosť za zásah do osobnostných práv žalobcu prešla z bývalého Federálneho Ministerstva vnútra ČSFR na Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky; na základe uvedených skutočností konštatoval odvolací súd, že pasívne vecne legitimovaným subjektom v spore osôb, ktoré sa domáhajú určenia, že sú neoprávnené evidované v registračných protokoloch bývalej Štátnej bezpečnosti je Slovenská republika, v mene ktorej ako orgán štátu koná Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky.

9.6. Označenému štátnemu orgánu v zmysle § 17a zákona č. 553/2002 Z. z. je Ústav pamäti národa povinný poskytnúť informácie alebo sprístupniť dokumenty podľa § 6, dispozícia s týmito dokumentmi dáva zároveň označenému subjektu možnosť efektívnej obrany v súdnom konaní proti prípadným neopodstatneným návrhom v tomto smere.

9.7. O nároku na náhradu trov rozhodol podľa § 396 ods. 2, § 255 ods. 1 CSP a úspešnému žalovanému priznal nárok na náhradu trov prvoinštančného a odvolacieho konania v celom rozsahu.

10. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzoval z ustanovenia § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

10.1. K prípustnosti dovolania s poukazom na § 420 písm. f) CSP uviedol, že odvolací súd sa nevysporiadal s relevantnou argumentáciou procesnej strany, čo zásadne zakladá vadu podľa § 420 písm. f) CSP.

10.2. K dovolaciemu dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP uviedol, že nesprávne právne posúdenie odvolacím súdom spočívalo v tom, že odvolací súd sa v úplnosti nespravoval záväzným právnym názorom Ústavného súdu SR vysloveným v náleze sp. zn. II. ÚS 127/2019 zo dňa 26.11.2019. Nesprávne právne posúdenie odvolacím súdom spočíva aj v tom, že odvolací súd otázku pasívnej vecnej legitímácie žalovaného posúdil nesprávne. Odvolací súd sa nevysporiadal s argumentáciou žalobcu, ktorou odôvodňoval, že pasívne vecne legitimovaným v spore je žalovaný. Žalobca totiž na základe článku 154 c ods. 1 Ústavy SR (medzinárodný štandard ochrany základných práv a slobôd) a na základe ústavne konformného výkladu zákona (článok 152 ods. 4 Ústavy SR) argumentoval, že žalovaný je pasívne vecne legitimovaný v tomto konaní. V danom kontexte je potrebné zdôrazniť, že vylúčenie úspešného uplatnenia ochrany práve proti žalovanému žalobcu de facto zbavuje práva účinne presadiť ochranu svojho práva na súkromie. V prvom rade za zásah do práva na ochranu osobnosti (do práva na ochranu súkromia) nemôže zodpovedať niekto, kto nie je jeho pôvodcom. Nikto iný okrem žalovaného nepravdivú informáciu o žalobcovi neuchováva, nesprístupňuje a neuverejňuje. V druhom rade žalobca sa v danom prípade domáha vyvrátenia informácie o jeho spolupráci s ŠtB. To možno účinne dosiahnuť len tak, že výrok rozsudku bude uverejnený na internetovej stránke toho, kto nepravdivú informáciu uchováva, sprístupňuje a zverejňuje. Ak by sme teoreticky uvažovali o uplatnení ochrany voči Slovenskej republike zastúpenej Ministerstvom vnútra SR alebo voči Ministerstvu vnútra SR, aký reálny význam to bude mať pre žalovaného. Úspešným uplatnením ochrany voči ktorémukoľvek z týchto subjektov žalobca nedosiahne to, že autoritatívne rozhodnutie v nepravdivosti o ňom uchovávaných, sprístupňovaných a zverejňovaných informácií bude prístupné súčasne so zdrojom týchto informácií. Na základe právoplatného rozhodnutia voči uvedeným subjektom nebude možné presadiť uverejnenie jeho výroku na stránke žalovaného, prostredníctvom ktorej sa nepravdivá informácia sprístupňuje a zverejňuje. Aj z tohto hľadiska je popretie pasívnej vecnej legitímácie žalovaného neproporcionálne a nelogické.

10.3. Najvyšší súd SR v doterajšej judikatúre (rozsudky sp. zn. 5Cdo/83/2008, sp. zn. 2Cdo/247/2009 a sp. zn. 6Cdo/83/2010) neurobil nič iné ako to, že podľa článku 8 dohovoru v spojení s článkom 154 c ods. 1 Ústavy SR, neaplikoval tie ustanovenia ZoÚPN, z ktorých vyplývala (zdanlivá) zákonnosť,

respektíve oprávnenosť zásahu žalovaného, ako pôvodcu zásahu, do práv žalobcu. Inými slovami povedané v danom prípade vo vzťahu k žalovanému boli splnené všetky predpoklady vzniku zodpovednosti za neoprávnený zásah do práva na ochranu osobnosti, a to:

1. neoprávnenosť zásahu spočívajúceho v (i) uchovávaní a (i) sprístupňovaní nepravdivej difamujúcej informácie, ktorá neoprávnenosť bola daná porušením článku 8 dohovoru, ktorý je v danom prípade priamo aplikovateľný v súlade s článkom 154 c ods. 1 Ústavy SR, pričom ustanovenie § 19 ods. 1 a súvisle ZoÚPN boli naopak neaplikovateľné;

2. spôsobilosť neoprávneného zásahu zo strany žalovaného vyvolať ujmu v osobnostnej sfére dotknutej osoby (žalobca).

10.4. Poukázal na to, že doterajšiu judikatúru Najvyššieho súdu SR nemožno považovať jednak za neracionálnu a ani za takú, ktorá by otázky pasívnej vecnej legitímácie riešila ústavne nekonformne. Je presvedčený, že Najvyšší súd SR a sudy, ktoré nasledovali jeho judikatúru vo svojej doterajšej rozhodovacej praxi, celkom legitímne použili metódu teleologickej redukcie. Uviedol, že konanie o žalobe trvalo viac ako 10 a pol roka. Je absolútne neprijateľné, aby sa žalobca po takomto dlhom čase trvania konania dozvedel len to, že žalobu podal proti osobe, ktorá nie je vo veci pasívne vecne legitimovaná. Navrhol, aby najvyšší súd rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

11. Žalovaný vo svojom vyjadrení navrhol dovolanie žalobcu zamietnuť a priznať mu trovy dovolacieho konania.

12. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj len „najvyšší súd“) ako súd odvolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade s § 429 ods. 1 CSP, v ktorej v neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť. Stručné odôvodnenie (§ 451 ods. 3 veta prvá CSP) rozhodnutia dovolacieho súdu je uvedené v nasledovných bodoch.

13. Podľa § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

14. Dovolateľ namieta existenciu vady zmätočnosti konania podľa § 420 písm. f) CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej, alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné právo v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

15. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

16. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) CSP, sú a) zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b) nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných právnych predpisov a rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami. Jeho súčasťou nie je ani právo procesnej strany dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov [porovnaj rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03]. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) CSP treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie

ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

17. V súvislosti s náietkou žalobcu, že odvolací súd sa nevyporiadal s relevantnou argumentáciou procesnej strany, dovolací súd uvádza, že podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia ako súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) vyžaduje, aby sa súd jasným, právne korektným a zrozumiteľným spôsobom vyrovnal so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré sú pre jeho rozhodnutie vo veci podstatné a právne významné (IV. ÚS 14/07). Povinnosťou všeobecného súdu je uviesť v rozhodnutí dostatočné a relevantné dôvody, na ktorých svoje rozhodnutie založil. Dostatočnosť a relevantnosť týchto dôvodov sa musí týkať tak skutkovej, ako i právnej stránky rozhodnutia (napr. III. ÚS 107/07). V prípade, keď právne závery súdu z vykonaných skutkových zistení v žiadnej možnej interpretácii odôvodnenia súdneho rozhodnutia nevyplyvajú, treba takéto rozhodnutie považovať za rozporné s čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd (I. ÚS 243/07). Súd by mal byť preto vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení koherentný, t. j. jeho rozhodnutie musí byť konzistentné a jeho argumenty musia podporiť príslušný záver. Súčasne musí dbať tiež na jeho celkovú presvedčivosť, teda inými slovami na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí, rovnako ako závery, ku ktorým na základe týchto premís dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé (I. ÚS 243/07, I. ÚS 155/07, I. ÚS 402/08).

18. Je potrebné zdôrazniť, že všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené stranou sporu, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, stačí na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03). Súd v opravnom konaní nemusí dať odpoveď na všetky náietky uvedené v opravnom prostriedku, ale iba na tie, ktoré majú (podľa názoru súdu) podstatný význam pre rozhodnutie o odvolaní a zostali sporné alebo sú nevyhnutné na doplnenie dôvodov rozhodnutia súdu prvej inštancie, ktoré je predmetom preskúmania v odvolacom konaní (II. ÚS 78/05).

19. V súdnej veci odvolací súd zmenil rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne nesprávny, keď mal za to, že súd prvej inštancie v dostatočnom rozsahu zistil skutočnosti rozhodné pre posúdenie danej veci. Odvolací súd vo vzťahu k pasívnej vecnej legitímácii poukazoval predovšetkým na vývoj judikatúry všeobecných súdov (napríklad R 38/1996 a R 114/1999), ktorá pripúšťala, aby sa osoby tvrdiace, že boli neoprávnene evidované vo zväzku ŠtB domáhali občianskoprávnej ochrany titulom ochrany osobnosti podľa § 13 Občianskeho zákonníka. Tieto žaloby boli prípustné najskôr voči Slovenskej informačnej službe (R 38/1996), neskôr judikatúra všeobecných súdov v nadväznosti na právne názory vyslovené v judikátoch R 38/1996 a R 114/1999 dospela k záveru, že od účinnosti Zákona o pamäti národa je v sporoch o ochranu osobnosti z titulu neoprávneného evidovania určitej osoby vo zväzkoch ŠtB pasívne legitimovaným práve Ústav pamäti národa (R 39/2012). Odvolací súd uviedol, že žaloba na ochranu osobnosti môže byť okrem iného aj určovacou žalobou, výsledkom ktorej je určenie, že sa žalobcovi neoprávnene zasiahlo do osobnej sféry, pričom naliehavý právny záujem na tomto určení sa neskúma, keďže prípustnosť takejto žaloby sa vyvodzuje priamo z § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Podľa všeobecne akceptovaného názoru právnej teórie je povinným subjektom podľa citovaného ustanovenia Občianskeho zákonníka vždy pôvodca zásahu, teda ten, ktorého konanie spôsobilo zásah do osobnosti fyzickej osoby. Týmto pôvodcom zásahu bol štát (konkrétne federatívny štát, keďže do federálnej pôsobnosti patrilo riadenie Štátnej bezpečnosti, porovnaj § 2 prvý bod zákona č. 128/1970 Zb. o vymedzení pôsobnosti Československej socialistickej republiky vo veciach vnútorného poriadku a bezpečnosti a v znení neskorších predpisov); keď k tvrdenému neoprávnenému zásahu došlo činnosťou príslušných zložiek a príslušníkov Zboru národnej bezpečnosti, na základe ktorej bol založený zväzok

žalobcu, boli vytvárané jednotlivé dokumenty (záznamy, správy, informácie, potvrdenia a podobne), ktoré sú obsahom tohto zväzku, respektíve tento zväzok, prípadne ďalšie dokumenty, boli zaevidované v iných registračných pomôckach ŠtB a podobne. Postavenie a činnosť ZNB upravená zákonom č. 40/1974 Zb. o Zbore národnej bezpečnosti, keď ústredným orgánom štátnej správy vo vzťahu k ZNB bolo Federálne Ministerstvo vnútra ČSSR. Podľa ústavného zákona č. 542/1992 Zb. dňom 01.01.1993 zanikla ČSFR a jej nástupníckymi štátmi sa stali Slovenská republika a Česká republika. Pôsobnosť ČSFR prešla na nástupnícke štáty, a tým prešla na Slovenskú republiku aj zodpovednosť za prípadné neoprávnené zásahy federálnych orgánov a ich zložík do osobnosti žalobcu. Pasívna legitímácia v tomto, respektíve v obdobných sporoch svedčí jednoznačne Slovenskej republike, ktorá je nositeľom zodpovednosti za neoprávnený zásah do cti žalobcu, jeho zaevidovaním v registroch bývalej Štátnej bezpečnosti, pričom konkrétna zodpovednosť za zásah do osobnosti práv žalobcu prešla z bývalého Federálneho Ministerstva vnútra ČSFR na Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Pasívne vecne legitimovaným subjektom v spore osôb, ktoré sa domáhajú určenia, že sú neoprávnené evidované v registračných protokoloch bývalej Štátnej bezpečnosti je Slovenská republika, v mene ktorej ako orgán štátu koná Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Dovolací súd je toho názoru, že odvolací súd zrozumiteľným spôsobom uviedol dôvody, ktoré ho viedli k prijatému rozhodnutiu; jeho postup, vo vzájomnej súvislosti s konaním a rozhodnutím súdu prvej inštancie nemožno považovať za zjavne neodôvodnený. Odôvodnenie dovolaním napadnutého rozhodnutia má náležitosti v zmysle § 393 CSP. Za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f) CSP nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľa. Stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, IV. ÚS 324/2001) rešpektuje názor, podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu stotožňovať s procesným úspechom, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom účastníkov konania (strán sporu) vrátane ich dôvodov a námietok. V súdnej veci sú z rozhodnutia odvolacieho súdu zrejmé úvahy, ktoré ho viedli k zmene rozsudku súdu prvej inštancie týkajúce sa pasívnej legitímácie žalovaného. Odvolací súd sa dostatočne vysporiadal so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a odvolacími námietkami dovolateľa. Odvolací súd náležite vysvetlil, prečo je v predmetnom spore pasívne vecne legitimovaným subjektom Slovenská republika, v mene ktorej ako orgán štátu koná Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. Záverom je potrebné uviesť, že námietky dovolateľa (odvolací súd sa nevysporiadal s relevantnou argumentáciou procesnej strany) sú však iba vo všeobecnej rovine.

20. Dovolací súd v tejto súvislosti považuje za potrebné dodať, že dovolanie nepredstavuje opravný prostriedok, ktorý by mal slúžiť na odstránenie nedostatkov pri ustálení skutkového stavu veci. Dovolací súd nemôže v dovolacom konaní formulovať nové skutkové závery a nie je oprávnený prehodnocovať skutkové závery odvolacieho súdu, pretože je viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd (§ 442 CSP). Prieskum skutkových zistení zo strany dovolacieho súdu spočíva iba v kontrole postupu súdu pri procese jeho zisťovania (porov. I. ÚS 6/2018). V rámci tejto kontroly dovolací súd síce má možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.) a či konajúcimi súdmi prijaté skutkové závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (IV. ÚS 252/04), čím by mohlo dôjsť k vade zmatečnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP, avšak tieto vady v súdnej veci nezistil.

21. Keďže konanie pred odvolacím súdom nebolo postihnuté dovolateľom namietanou vadou vyplývajúcou z § 420 písm. f) CSP, dovolací súd pristúpil k posúdeniu dovolania aj z hľadiska ďalšieho uplatneného dovolacieho dôvodu - nesprávneho právneho posúdenia veci odvolacím súdom.

22. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

23. Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom

právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

24. Na to, aby dovolací súd mohol pristúpiť k meritórnemu dovolaciemu prieskumu rozhodnutia odvolacieho súdu z hľadiska namietaného nesprávneho právneho posúdenia veci, musia byť (najskôr) splnené predpoklady prípustnosti dovolania zodpovedajúce niektorému zo spôsobov riešenia tej právnej otázky, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a tiež podmienky dovolacieho konania, medzi ktoré okrem iného patrí riadne odôvodnenie dovolania prípustnými dovolacími dôvodmi a spôsobom vymedzeným v § 431 až § 435 CSP.

25. Aby určitá otázka mohla byť relevantná z hľadiska § 421 ods. 1 CSP, musí mať zreteľné charakteristické znaky. Predovšetkým musí ísť o otázku právnú (teda v žiadnom prípade nie o skutkovú otázku). Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že otázkou riešenou odvolacím súdom sa tu rozumie tak otázka hmotnoprávna (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj procesnoprávna (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Musí ísť o právnú otázku, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil rozhodnutie napadnuté dovolaním. Právna otázka, na vyriešení ktorej nespočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu (vyriešenie ktorej nevedlo k záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu), i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná, nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska tohto ustanovenia. Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 CSP musí byť procesnou stranou nastolená v dovolaní (a to jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom).

26. So zreteľom na dovoláciu argumentáciu žalobcu je potrebné uviesť, že ustálenú rozhodovaciu prax odvolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a/ CSP) vyjadrujú predovšetkým stanoviská alebo rozhodnutia najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Do tohto pojmu však možno zaradiť aj prax vyjadrenú opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili, prípadne tieto názory akceptovali a z hľadiska vecného na ne nadviazali (porovnaj napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/158/2017, 4Cdo/95/2017, 5Cdo/87/2017, 6Cdo/21/2017).

27. V danom prípade dovolateľ pri vyvodzovaní prípustnosti jeho dovolania kladie dôraz na § 421 ods. 1 písm. a) CSP argumentujúc tým, že odvolací súd sa pri riešení právnej otázky (pasívnej vecnej legitimácie žalovaného) odklonil od jej riešenia, ku ktorému dospel najvyšší súd v doterajšej judikatúre (rozsudky sp. zn. 5Cdo/83/2008, sp. zn. 2Cdo/247/2009 a sp. zn. 6Cdo/83/2010).

28. Žalobca v danom prípade zákonu zodpovedajúcim spôsobom vymedzil právnú otázku, riešením ktorej sa odvolací súd - podľa jeho názoru - odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, a označil aj príslušné rozhodnutie najvyššieho súdu a v ňom vyjadrené právne závery, od ktorých sa podľa jeho presvedčenia odvolací súd odklonil.

29. Vzhľadom na relevantné vymedzenie právnej otázky (§ 421 ods. 1 písm. a/ CSP) pristúpil dovolací súd v ďalšom k skúmaniu, či procesne prípustné dovolanie žalobcu je zároveň dôvodné. Podľa právneho názoru dovolateľa spočíva napadnutý rozsudok (pri riešení otázky vymedzenej v dovolaní) na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). V zmysle § 432 ods. 1 CSP možno dovolanie prípustné podľa § 421 CSP odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Podľa § 432 ods. 2 CSP sa dovolací dôvod vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia.

30. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnú normu. Nesprávne právne posúdenie je chybnou

aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

31. Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veľkom senáte občianskoprávneho kolégia rozsudkom z 25. mája 2023 sp. zn. 1VCdo/5/2022 rozhodol, že v prípade nárokov vyplývajúcich z činnosti bývalej Štátnej bezpečnosti, vrátane nárokov vyplývajúcich z prípadnej neoprávnenej evidencie osoby v registračných protokoloch a agentúrnych vzťahoch bývalej Štátnej bezpečnosti, ako aj zverejnenia tejto evidencie, je pasívne vecne legitimovaným subjektom Slovenská republika, v mene ktorej koná Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky.

31.1. Veľký senát, v súlade s vyššie citovanými závermi ústavného súdu, považuje za potrebné odkloniť sa od svojej skoršej judikatúry vyjadrenej v judikátoch R 38/1996, R 114/1999, R 39/2012, nakoľko za subjekt zodpovedný za zásah spočívajúci v neoprávnenom evidovaní osoby vo vzätku ŠtB nemožno považovať orgán či subjekt, ktorý bol držiteľom a správcom týchto vzťahov, keď zároveň sám tento orgán či subjekt o evidovaní určitej osoby nerozhodoval a ani rozhodovať nemohol. Zákomom o pamäti národa bol zriadený žalovaný ako verejnoprávna ustanovizeň a samostatná právnická osoba (§ 7 ods. 1 a 2), ktorého úloha spočíva výslovne len v povinnosti spravovať vzťahy ŠtB a ďalšie súvisiace dokumenty, sprístupňovať a zverejňovať ich, ako aj odborne spracúvať obdobie neslobody 1939 až 1989.

31.2. Je potrebné vždy dôsledne rozlišovať, aký zásah je predmetom konania, teda akým konaním ktorej osoby došlo k zásahu, pred ktorým sa žalobca domáha ochrany. Veľký senát zhodne s ústavným súdom zastáva názor, že žalovaný Ústav pamäti národa nie je vo veci žaloby o ochranu osobnosti pasívne vecne legitimovaný z hľadiska zodpovednosti za neoprávnenú evidenciu, a ani z hľadiska zodpovednosti za zverejnenie tejto evidencie. Pasívna legitimácia žalovaného totiž nemôže byť založená tým, že žalobca (dotknutá osoba) žiada zverejnenie určitého rozhodnutia na jeho stránke. Naopak, z ust. § 13 Občianskeho zákonníka pri jeho racionálnej interpretácii celkom zreteľne vyplýva, že pasívne legitimovaný musí byť (len) pôvodca zásahu. Pôvodcom tohto zásahu, ktorý mal podľa žalobcu viesť k neoprávnenému vytvoreniu vzätku na jeho meno a jeho neoprávnenému zavedeniu do evidencie ŠtB, nemohol byť žalovaný, ktorý bol ako verejnoprávna ustanovizeň zriadený o (približne) 20 rokov potom, čo sa tento vzťah vytváral, a o 13 rokov potom, čo došlo k zrušeniu Štátnej bezpečnosti. Ak zásah do osobnosti spočíva v neoprávnenom evidovaní, nie je zákonný dôvod pre zodpovednosť žalovaného, keďže žalovaný o evidovaní nerozhodoval. Samotná okolnosť, že určitý orgán (verejnoprávna inštitúcia) sa stal ex lege držiteľom fyzických nosičov, na ktorých sú zachytené výstupy (úradnej) činnosti orgánov verejnej moci, totiž sama osebe nezakladá aj prechod zodpovednosti za neoprávnený zásah do práva na ochranu osobnosti, ku ktorému došlo (malo dôjsť) touto (úradnou) činnosťou. Štát právomoc (úlohu) rozhodovať o evidencii žalobcu, resp. iných osôb v registračných protokoloch bývalej Štátnej bezpečnosti Ústavu pamäti národa zákonom o pamäti národa a ani iným zákonom nezveril. Následné uverejnenie a sprístupnenie dokumentov bývalej Štátnej bezpečnosti Ústavom pamäti národa zodpovedá jeho zákonom ustanoveným úlohám a postupu, ktorý ustanovuje zákon o pamäti národa, a je len právnym dôsledkom rozhodnutia iných štátnych orgánov splnomocnených k tomu štátom, za ktoré nemôže niesť zodpovednosť Ústav pamäti národa o to viac, že je „len“ verejnoprávnou ustanovizňou, ktorá môže plniť len tie úlohy, ktoré jej štát prostredníctvom zákona explicitne zveril (§ 9 zákona o pamäti národa).

31.3. Veľký senát preto dospel k záveru, že žalovaný nie je (nebol) pôvodcom zásahu do osobnostných práv žalobcu v dôsledku prípadnej neoprávnenej evidencie osoby v registračných protokoloch a agentúrnych vzťahoch bývalej Štátnej bezpečnosti, ako aj zverejnenia tejto evidencie, žalobu preto bolo potrebné prima facie zamietnuť pre absenciu pasívnej vecnej legitimácie žalovaného.

32. V zmysle záverov rozhodnutia ústavného súdu je úlohou všeobecných súdov vyriešiť právnu otázku pasívnej vecnej legitimácie nielen negatívne - t. j. kto nie je jej nositeľom, ale je potrebné vyriešiť ju aj pozitívne - t. j. kto je jej nositeľom, garantujúc tak žalobcovi reálny prístup k spravodlivosti, umožniac mu domáhať sa svojich práv voči subjektu, ktorý je nositeľom zodpovednosti za tento zásah. K tvrdenému neoprávnenému zásahu došlo pritom činnosťou príslušných zložiek a príslušníkov Zboru národnej bezpečnosti, na základe ktorej bol založený vzťah žalobcu, boli vytvárané jednotlivé

dokumenty (záznamy, správy, informácie, potvrdenia a pod.), ktoré sú obsahom tohto zväzku, resp., že tento zväzok, prípadne ďalšie dokumenty, bol zaevidovaný v iných registračných pomôckach ŠtB a pod. 32.1. Ústavný súd SR v náleze z 12. októbra 2017 č. k. II. ÚS 285/2017-163 vo vzťahu k pasívnej vecnej legitímácii Ústavu pamäti národa okrem záveru o jej nedostatku na strane ústavu skonštatoval, že nebolo sporné, že pôvodcom zásahu (do osobnostných práv žalobcu) bol štát (konkrétne federatívny štát, keďže do federálnej pôsobnosti patrilo riadenie Štátnej bezpečnosti, porov. § 2 prvý bod zákona č. 128/1970 Zb. o vymedzení pôsobnosti Československej socialistickej republiky vo veciach vnútorného poriadku a bezpečnosti v znení neskorších predpisov); išlo teda len o určenie štátneho orgánu, ktorý je (ako štátny orgán) pasívne legitimovaný.

32.2. Štátna bezpečnosť bola jednou zo zložiek Zboru národnej bezpečnosti (§ 5 ods. 1 zákona č. 70/1965 Zb., § 9 ods. 1 a 2 zákona č. 40/1974 Zb.), pričom postavenie a činnosť ZNB upravoval zákon č. 40/1974 Zb. o Zbore národnej bezpečnosti, keď ústredným orgánom štátnej správy vo vzťahu k ZNB bolo Federálne ministerstvo vnútra ČSSR. ZNB bol súčasťou československého štátu a nepredstavoval samotnú organizačnú zložku štátu, podliehal priamo ministrovi vnútra. Z hľadiska právnej subjektivity ZNB nebol socialistickou organizáciou, a teda v právnych vzťahoch nemohol vystupovať vo svojom mene a neniesol zodpovednosť z týchto vzťahov, rovnako nemal spôsobilosť byť účastníkom súdneho konania. Podľa článku 1 ústavného zákona č. 542/1992 Zb. o zániku Českej a Slovenskej federatívnej republiky nástupníckymi štátmi Českej a Slovenskej federatívnej republiky sú Česká republika a Slovenská republika dňom 1. januára 1993. Slovenská republika sa tak stala nástupníckym štátom aj po pôvodnej Československej socialistickej republike. Ak ústredným orgánom štátnej správy vo vzťahu k ZNB, ktorého súčasťou bola aj ŠtB, bolo Federálne ministerstvo vnútra ČSSR, neprichádza do úvahy žiaden iný logický výklad ako ten, že aktuálne je príslušným štátnym orgánom Ministerstvo vnútra SR ako právny nástupca pôvodného federálneho ministerstva vnútra.

32.3. Podporne možno poukázať aj na to, že v prípade sporov súvisiacich s registračnými protokolmi bývalej Štátnej bezpečnosti je v obdobných prípadoch v Českej republike nositeľom pasívnej vecnej legitímácie Česká republika v zastúpení Ministerstva vnútra Českej republiky. Z judikatúry českých súdov tiež nepochybne vyplýva, že pasívne vecne legitimovaným subjektom na konanie týkajúce sa zverejnenia registračných protokolov je Česká republika v zastúpení Ministerstva vnútra Českej republiky (pozri napríklad Mestský súd v Prahe, sp. zn. 32C/64/2011). Obdobne možno poukázať na judikatúru Najvyššieho súdu Českej republiky, v zmysle ktorej nesie zodpovednosť za prípadné zásahy orgánov verejnej moci do práv a právom chránených záujmov fyzických osôb alebo právnických osôb štát v zastúpení príslušného ústredného orgánu štátnej správy, pričom procesná legitímácia je odvodená analogicky, spôsobom ako to ustanovuje zákon o zodpovednosti za škodu (NS ČR sp. zn. 30Cdo/1638/2007).

33. Odvolací súd v dovolaní napadnutom rozsudku určil ako pasívne legitimovaný štátny orgán konajúci v mene štátu Ministerstvo vnútra SR (porovnaj bod 38. odôvodnenia), dovolací súd považuje vyriešenie tejto právnej otázky za správne a konštatuje, že v prípade nárokov vyplývajúcich z činnosti bývalej Štátnej bezpečnosti, vrátane nárokov vyplývajúcich z prípadnej neoprávnenej evidencie osoby v registračných protokoloch a agentúrnych zväzkoch bývalej Štátnej bezpečnosti ako aj zverejnenia tejto evidencie, je pasívne vecne legitimovaným subjektom Slovenská republika, v mene ktorej koná Ministerstvo vnútra SR.

34. Preto pokiaľ odvolací súd zmenil rozsudok súdu prvej inštancie a zamietol žalobu žalobcu z dôvodu nedostatku pasívnej vecnej legitímácie žalovaného, spor z hľadiska právneho posúdenia veci vo vymedzenej právnej otázke rozhodol vecne správne. Podľa právneho názoru dovolacieho súdu žalobca neopodstatnene namieta, že odvolací súd sa ním zvoleným riešením otázky pasívnej vecnej legitímácie žalovaného odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (rozsudok veľkého senátu občianskoprávneho kolégia zo dňa 25. mája 2023 sp. zn. 1VCdo/5/2022).

35. Dovolaťel namietal nesprávne právne posúdenie veci aj vo vzťahu k výroku o trovách konania, pričom prípustnosť dovolania vyvodzoval z § 421 ods. 1 písm. a) CSP. Rozhodnutie odvolacieho súdu o nároku na náhradu trov konania, i keď je obsiahnuté vo výrokovej časti rozsudku, má vo svojej podstate vždy povahu uznesenia.

36. Základným znakom všetkých rozhodnutí odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné podľa § 421 ods. 1 CSP je to, že ide o rozhodnutie, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, pričom toto rozhodnutie záviselo od vyriešenia právnej otázky bližšie definovanej pod písmenom a/ až c/ § 421 ods. 1 CSP; zároveň však nesmie ísť o rozhodnutie, ktorým odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu uvedenému v § 357 písm. a) až n) CSP tak, ako to vyplýva z § 421 ods. 2 CSP. Podľa § 357 písm. m) CSP odvolanie je prípustné proti uzneseniu súdu prvej inštancie o nároku na náhradu trov konania.

37. Z citovaných ustanovení vyplýva, že prípustnosť dovolania proti rozhodnutiu odvolacieho súdu o trovách konania, ktorú dovolateľ vyvodzuje z § 421 ods. 1 písm. a) CSP, je vylúčená ustanovením § 421 ods. 2 CSP v spojení s § 357 písm. m) CSP (obdobne napr. rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/71/2019, 7Cdo/276/2019, 4Cdo/81/2020, 5Cdo/114/2020, 7Cdo/125/2020).

38. Vzhľadom na vyššie uvedené Najvyšší súd Slovenskej republiky odmietol dovolanie žalobcu ako procesne neprípustné podľa § 447 písm. c) CSP.

39. Žalovaný bol v dovolacom konaní v plnom rozsahu úspešný (§ 255 ods. 1 CSP) a vznikol mu nárok na náhradu trov konania. O nároku na náhradu trov konania rozhodol dovolací súd podľa § 453 ods. 1 v spojení s § 262 ods. 1 CSP s tým, že o výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia odvolacieho súdu samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník (§ 262 ods. 2 CSP)

40. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.